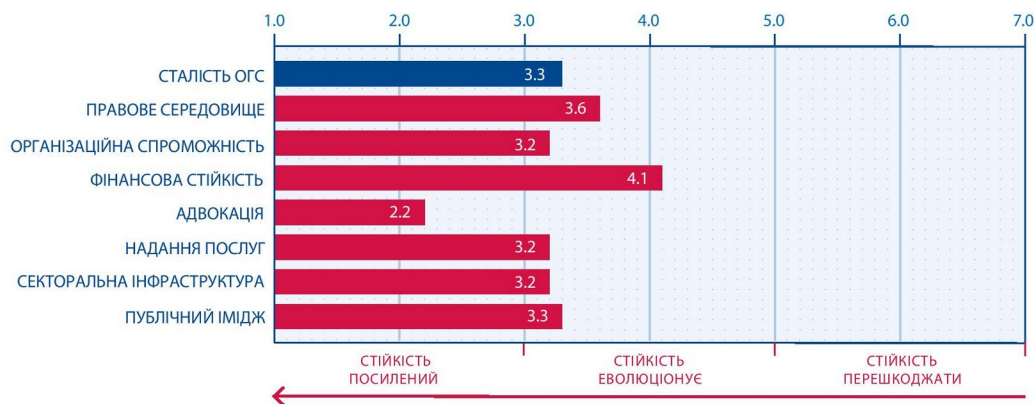

СТАЛІСТЬ РОЗВИТКУ ОГС: 3.3

Загалом сталість розвитку ОГС в Україні трохи погіршилася у 2018 році через негативні зміни у таких вимірах як правове середовище та адвокція. У березні 2017 року, набрали чинності зміни до Закону про запобігання корупції, які запровадили публічне електронне декларування майна для антикорупційних активістів. Більше того, парламент намагався запровадити вимоги щодо додаткової фінансової звітності для ОГС, які отримують іноземне фінансування. Окрім того, протягом року було вчинено понад п'ятдесят фізичних нападів на активістів. Адвокція ОГС також погіршилася. У той час, як громадянське суспільство залишається ключовим рушієм реформ у країні, зусилля ОГС у 2018 році не були такими успішними як протягом попередніх років. З іншого боку, фінансова стійкість покращилася, оскільки покращився доступ ОГС до фінансових ресурсів як державного, так і приватного секторів.

Військовий конфлікт між підтримуваними Росією сепаратистами та українськими збройними силами на сході України (Донбасі), який включає частини Донецької та Луганської областей, продовжувався у 2018 році. Кількість внутрішньо-переміщених осіб залишається на рівні 2017 року – 1,5 мільйона осіб. З 2014 року, понад 40 000 домівок цивільного населення з обох сторін зони конфлікту у Донецькій та Луганській областях було пошкоджено та зруйновано внаслідок бойових дій. У своєму звіті щодо ситуації з правами людини в Україні, Офіс Верховного Комісара ООН з прав людини задокументував 402 порушення прав людини за період травень-грудень 2018 р., зокрема це сексуальне насильство, жорстокість та тортури. ОГС продовжують здійснювати моніторинг порушення прав людини з обох боків конфлікту та надають підтримку жертвам як на окупованій території, так і на території підконтрольній українській владі. Вони також піднімають питання порушення прав людини на національному та міжнародному рівнях. Окрім, триваючого конфлікту на Донбасі, Росія продовжує окупацію Кримського півострова, стверджуючи що це територія Росії, але така позиція не визнається міжнародним співтовариством.

ОГС продовжують страждати через конфлікт на сході. Багато співробітників ОГС залишили зону конфлікту, деякі організації з Донецької та Луганської областей перенесли свої офіси з окупованої території, а деякі припинили свою діяльність. Разом з тим, спостерігається зростання допомоги міжнародних донорів для цього регіону, що має позитивний вплив на сталість ОГС на сході.

Відповідно до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, на 1 січня 2019 року в Україні було зареєстровано 84 608 громадських організацій, 1 455 громадських спілок, 26 075 релігійних організацій, 28 026 профспілок, 314 творчих спілок, 18 433 благодійних організацій та 1 572 органи самоорганізації населення. Ці дані не включають ОГС, які зареєстровані в Автономні Республіці Крим або місті Севастополь, оскільки до них немає доступу.

ПРАВОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ: 3.6

Після прийняття позитивних змін протягом останніх років, у 2018 році правове середовище для ОГС трохи погіршилося через електронне декларування майна для антикорупційних активістів та спроби народних депутатів запровадити вимоги щодо додаткової фінансової звітності для ОГС. Більше того, протягом року було скоєно напади на понад п'ятдесят активістів. Також невирішеними залишаються критичні питання. Наприклад, процес ліквідації ОГС все ще дуже складний, немає уніфікованої практики надання ознаки неприбутковості ОГС, які здійснюють підприємницьку діяльність, державна підтримка ОГС обмежена лише декількома формами та ОГС не можуть зареєструватися онлайн.

Відповідно до даних ПРООН, на липень 2018 року, 70 відсотків заходів, передбачених Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 рр. було впроваджено, зокрема спрощено систему реєстрації ОГС, зменшено реєстраційні строки, покращено оподаткування ОГС та покращено доступ ОГС до державних закупівель. Закони, які мають бути прийняті, включають також законодавство про місцеві референдуми, мирні зібрання та загальні збори громадян. План заходів на реалізацію Національної стратегії на 2018 рік, який був прийнятий у травні 2018 р., включає заходи, спрямовані на створення сприятливого середовища для ОГС (зокрема, запровадження онлайн реєстрації ОГС), покращення демократії участі (зокрема покращення роботи громадських рад та запровадження електронного конкурсу проектів ОГС, які фінансуються з державного бюджету) та покращення міжсекторального співробітництва.

Загалом, ОГС можуть бути легко зареєстрованими. Реєстрація громадської організації триває три дні та 1 день необхідно для реєстрації благодійної організації. Реєстрація є безкоштовною. ОГС можуть зареєструватися на регіональному чи національному рівнях у Головних територіальних управліннях юстиції, які розташовані у 25 обласних центрах, Центрах надання адміністративних послуг або Центрах надання безоплатної вторинної правової допомоги. Практика реєстрації ОГС по країні все ще не однакова та деяким ОГС було відмовлено у реєстрації через неправильне трактування законодавства державними реєстраторами. Зокрема, ОГС, які здійснюють підприємницьку діяльність мали труднощі з отриманням ознаки неприбутковості у Закарпатській, Вінницькій, Харківській, Одеській, Херсонській, Донецькій та Київській областях.

У 2018 році набрали чинності зміни до Закону про запобігання корупції, які запровадили електронне декларування майна для антикорупційних активістів. Закон вимагає, щоб члени антикорупційних ОГС подавали майнові електронні декларації, аналогічні тим, які подають «особи уповноважені на виконання функцій держави». У відповідь на адвокаційні зусилля громадянського суспільства, зокрема Реанімаційного пакету реформ (РПР), 65 народних депутатів та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини звернулися до Конституційного Суду України з вимогою визнати цей закон неконституційним. Частина громадян вирішила не відвідувати антикорупційні семінари та інші заходи, організовані антикорупційними ОГС протягом року, оскільки вони боялися, що будуть змушені декларувати своє майно. Протягом року проти тих хто не подав електронну декларацію не було застосовано жодних покарань.

Протягом року, на розгляд народних депутатів були внесені законопроекти, які вимагають додаткову фінансову звітність від ОГС, які отримують понад 18 500 дол. США або половину свого фінансування з-зв кордону. Ці ОГС мали би бути змушені подавати додаткову фінансову звітність, яка би включала інформацію щодо отриманих сум, цілей та цільового призначення витрат, а також персональну інформацію членів органів управління. Парламент відхилив один з цих законопроектів у березні, в той же час як інші все ще залишалися нерозглянутими на кінець року. Окрім того, Президент та декілька народних депутатів

обговорювали необхідність прийняття закону про «іноземних агентів», хоча такий законопроект не був зареєстрованим.

У 2018 році, тиск щодо громадянського суспільства посилювався. Служба Безпеки України звинувачувала ОГС, які працюють у Криму та на сході України у фінансуванні тероризму. Відповідно до дослідження Державної служби фінансового моніторингу України, українські ОГС використовувалися для фінансування тероризму та відмивання брудних коштів, і протягом 2018 року 108 ОГС стали суб'єктами кримінального переслідування. Як потенційну загрозу для відмивання брудних грошей та фінансування тероризму, дослідження переважно виявило ОГС, які надають допомогу юридичним чи фізичним особам на окупованих територіях, зокрема гуманітарну допомогу. Дослідження також надало рекомендації для уникнення ризиків для ОГС. Більше того, були випадки застосування місцевих положень та статті 185-1 Кодексу про адміністративні правопорушення щодо організації мирних зборів для обмеження права на мирні збори. Лише у Харкові було порушено три справи проти організаторів мирних зібрань.

Понад п'ятдесят активістів, переважно в регіонах, зазнали фізичних нападів у 2018 році, що значно більше ніж за попередні роки. Багато з цих атак були щодо активістів, які залучені в антикорупційну діяльність та схоже були спрямовані на утиски ОГС перед виборами. Жоден з цих нападів не був належним чином розслідуваний, що унеможливило виявлення винних, хоча є ознаки, що за більшістю з цих нападів стоїть поєднання політиків, представників місцевої влади та кримінальних кіл.

Деякі позитивні зміни також були внесені в законодавство, яке впливає на діяльність ОГС. У 2018 році, було внесено зміни до Постанови Кабінету Міністрів № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка», які спростили процедури для державного фінансування ОГС на конкурсній основі та зменшили відсоток співфінансування ОГС з 25 відсотків до 15 відсотків. Організації, які порушили бюджетне законодавство протягом останніх двох років не можуть брати участь у конкурсах проектів для отримання фінансування з державного бюджету. Окрім того, Постанова КМУ зробила процес відбору більш прозорим. Наприклад, коротка біографія членів відбіркового комітету має бути публічною.

Більше того, доповнення до Постанови КМУ № 156 про державне фінансування організацій ветеранів дозволили вперше запустити конкурс проектів для фінансування організацій ветеранів з державного бюджету. До цього, лише обмежене коло організацій ветеранів з всеукраїнським статусом—які мають відокремлені підрозділи у понад половині областей України—могли отримувати фінансування з державного бюджету без проведення конкурсу. Окрім того, Бюджетний Кодекс був доповнений у кінці 2018 року щоб дозволити місцевим організаціям ветеранів отримувати державне фінансування. Зміни були розроблені УНЦПД спільно з Міністерством економічного розвитку та торгівлі.

Зміни до Закону про громадські об'єднання, прийняті у 2018 році, дозволили організаціям колективного управління, які управляють інтелектуальними та майновими правами певних груп, такі як музиканти та письменники, робити розподіл доходу між своїми членами та робити оплати своїм членами після отримання доходу від інтелектуальних майнових прав.

ОГС можуть отримати ознаку неприбутковості, яка звільняє їх від сплати 18 відсотків податку на прибуток підприємств у випадку отримання доходу від грантів, ендавментів, членських внесків, або підприємницької діяльності, якщо дохід не розподіляється між засновниками, а лише використовується на діяльність організації. Фізичні особи та корпоративні донори можуть отримувати податкові знижки (не більше 4 відсотка) на дохід минулого року у випадку надання фінансової підтримки ОГС. Окрім того, корпоративні донори можуть отримати 8 відсотків податкової знижки на дохід минулого року у випадку надання підтримки спортивним ОГС. Законопроект № 8237 щодо податкових пільг для благодійності, який забезпечить податкові пільги для благодійної допомоги спрямованої на медичне лікування, на кінець року залишався нерозглянутим парламентом.

ОГС мають право отримувати фінансування від міжнародних донорів, державного бюджету у формі грантів, від фізичних та юридичних осіб. ОГС мають право змагатися за урядові контракти та державні закупівлі на місцевому та національному рівнях, а також здійснювати підприємницьку діяльність. Разом з тим, ОГС у

принаймні трьох областях – Харківській, Одеській та Київській – не мали змоги здійснювати підприємницьку діяльність через неправильне трактування законодавства податковими офіцерами.

Активістів консультують в Центрах надання безоплатної вторинної правової допомоги, зростає кількість юристів та ОГС, зокрема Центр громадської адвокатури у Львові та Громадський центр «Нова генерація» у Херсоні, надають юридичну підтримку ОГС щодо реєстрації та діяльності. У 2018 році, було забезпечено покращення доступу до правової допомоги незахищених верств населення, через створення мережі правових клубів «ПРАВОВАТОР» з відділеннями у Дніпрі, Львові, Харкові, Одесі та Києві для надання безкоштовної правової допомоги та юридичних консультацій. Окрім того, ОГС мають доступ до правових актів, рішень судів та зразків процесуальних актів на WikiLegalAid.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ: 3.2

Організаційна спроможність ОГС не зазнала значних змін у 2018 році. Організаційна спроможність продовжує відрізнятися у залежності від регіону країни. Наприклад, багато спроможних ОГС є у Львівській, Дніпропетровській, Харківській та Одеській областях, у той час як ОГС у Закарпатській, Хмельницькій, Волинській, Чернівецькій та Сумській областях є набагато слабшими.

Протягом року за підтримки ICAP Єднання, волонтерів Корпусу Миру та інших ОГС, багато організацій покращили свої відносини з клієнтами та бенефіціарами. Деякі ОГС розробили сторінки у соціальних медіа, веб-сайти та інші засоби для більш ефективного досягнення своїх цільових аудиторій. Окрім того, посилення організаційної спроможності, розвитку та просування нових послуг, допомогло ОГС розширити коло своїх прихильників.

Відповідно до ICAP Єднання, ОГС все більше розуміють важливість організаційного розвитку та покращили спроможність до стратегічного планування. Мережі та коаліції ОГС, зокрема Мережа місцевого розвитку та Мережа людей, які живуть з ВІЛ, почали надавати підтримку своїм членам для розвитку стратегій. Під час 7-го Форуму з розвитку громадянського суспільства, проведеного у Києві у листопаді 2018 року, саме розвиток стратегій, було визнано як один з топ десяти трендів розвитку громадянського суспільства на 2019 рік (кількість ОГС, які розвивають стратегії постійно збільшується). Разом з тим, ОГС не завжди дотримуються своїх стратегічних планів та політик.

Міжнародні донори, зокрема Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Шведське агентство міжнародного розвитку та співробітництва (Sida), Міжнародний фонд «Відродження» та Корпус Миру продовжували надавати підтримку інституційному розвитку ОГС та ресурсним центрам ОГС. ОГС також інвестували власні ресурси в організаційний розвиток. Асоціації ветеранів все ще потребують додаткової підтримки в організаційному розвитку, проектному менеджменті та стратегічному плануванні, про що свідчить той факт, що Міністерство соціальної політики змогло надати у формі грантів лише 13 мільйонів гривень з 20 мільйонів гривень, виділених для фінансування організацій ветеранів, через низьку якість отриманих пропозицій.

У 2018 році, ОГС продовжили вдосконалювати свої системи управління та внутрішній менеджмент. ОГС почали створювати структури управління та більш чітко розподіляють повноваження між органами управління, зокрема правлінням, загальними зборами та виконавчим директором. Деякі ОГС переглянули та формалізували свої системи управління. Багато ОГС розробили та прийняли політики і процедури, та все більше кількість ОГС покращили свої внутрішні регулювання.

Кадри для ОГС продовжують залишатися проблемою у 2018 році, оскільки багато співробітників працюють pro bono. Деякі ОГС, такі як Мережа соціальних працівників, залучає працівників у формі приватних підприємців, оскільки вона не може дозволити собі сплачувати високі податки на співробітників. Лише ОГС зі стабільним фінансуванням можуть дозволити собі наймати співробітників на повну зайнятість. З позитивної сторони, відповідно до веб-сайту Громадського простору, кількість вакансій для оплачуваних позицій у секторі громадянського суспільства значно зросло, що вказує на зростаючу кількість ОГС, які можуть дозволити собі наймати персонал. Однак, з наближенням виборів, спостерігався значний відтік активістів та персоналу ОГС до політичних партій, особливо на місцевому рівні. ОГС, особливо на місцевому рівні, використовують стажерів та волонтерів, зокрема волонтерів Корпусу Миру та інтернів Відкритого університету реформ, для реалізації діяльності ОГС.

У 2018 році, ОГС почали більше звертати уваги на цифрову безпеку. Це частково стосується антикорупційних організацій, ОГС які працюють на сході України та у Криму, а також журналістів, оскільки вони є найчастішими цілями для хакерських атак. Все більша кількість ОГС використовують ліцензійне програмне забезпечення для ОГС, яке надається GURT за знижкою. Всі ОГС мають доступ до сучасних комунікаційних засобів та використовують корпоративні месенджери такі як Slack та засоби для проектного менеджменту такі як Asana та Trello. Незважаючи на це, опитування проведене GURT щодо цифрової спроможності ОГС у листопаді 2018 року показує, що 95 відсотків опитаних ОГС не проводять цифровий аудит та 30 відсотків з опитаних ОГС ніколи не чули про такий аудит, незважаючи на той факт що вони використовують цифрові технології для управління та промотування своєї роботи.

ФІНАНСОВА ЖИТТЄЗДАТНІСТЬ: 4.1

Фінансова життєздатність ОГС трохи покращилась у 2018 році, оскільки покращився доступ ОГС до фінансових ресурсів як від державного, так і від приватного секторів.

ОГС намагаються диверсифікувати свої джерела фінансування, але ці зусилля не завжди успішні. Відповідно до останніх даних наявних на веб-сайті Державної служби статистики, у 2017 році, 25 988 громадських об'єднань задекларували дохід на суму 269,3 мільйонів дол. США, порівняно з 258,9 мільйонами дол. США отриманих 23 237 громадських об'єднань у 2016 році. Загальний дохід включає 7,5 мільйонів дол. США отриманих з державного бюджету, 9 мільйонів дол. США з місцевих бюджетів, 26 мільйонів дол. США з членських внесків, 137,1

мільйонів дол. США у вигляді благодійних внесків (які включають внески від компаній та фізичних осіб, а також фінансування міжнародних донорів), 39,8 мільйонів дол. США від підприємницької діяльності та 43,1 мільйон дол. США з інших джерел.

У 2018 році, Міністерство соціальної політики, Міністерство молоді та спорту і Міністерство культури разом виділило 13,6 мільйонів дол. США для фінансування ОГС, що є більше в 1,7 рази порівняно з 2017 та 2016 рр. Фінансування було виділено для організацій осіб з інвалідністю та ветеранів, молодіжних та дитячих, спортивних, творчих спілок, а також для організацій націоналістичного та патріотичного спрямування. Міністерство соціальної політики виділило 3,7 мільйонів дол. США для ОГС ветеранів та осіб з інвалідністю.

Лише невеликий відсоток державних коштів надається на конкурсній основі. Міністерство молоді та спорту обрало 41 організацію для впровадження 57 проектів, які спрямовані на молодь та дітей із загальним бюджетом 11 мільйонів гривень (приблизно 408 000 дол. США). Окрім того, Міністерство молоді та спорту надало гранти 19 організаціям для впровадження 30 проектів національного та патріотичного спрямування з

бюджетом 7 мільйонів гривень (приблизно 270 000 дол. США), це майже у двічі більше ніж було надано у 2017 році (4 мільйони гривень).

Вперше Український культурний фонд, який є державною установою, провів три конкурси та надав повну або часткову підтримку для 298 проектів ОГС з бюджетом 148 770 гривень (5 500 дол. США) кожен. Бюджети участі, які надають можливості для громадян та ОГС подавати проекти, які фінансуються з місцевих бюджетів, були реалізовані вдруге в Україні у 2018 році; понад 100 проектів ОГС було профінансовано через цей процес протягом року.

Платформа для SMS благодійництва була запущена у 2018 році та 8 ОГС, зокрема Українська біржа благодійності, Карітас Україна, Твоя підтримка та Благодійний фонд «Запорука» почали збирати кошти через цю платформу. У 2018 році, Українська біржа благодійності збрала 387 235 гривень (приблизно 14 000 дол. США) через SMS благодійність. Відповідно до Світового індексу благодійності 2018, який здійснює Фонд благодійна допомога, 29 відсотків респондентів в Україні давали благодійну допомогу у 2017 році (аналогічна ситуація була у 2016 р.).

Іноземні донори продовжують залишатися важливим джерелом фінансування ОГС і рівень іноземного фінансування зростає у 2018 році. Дані державної служби статистики вказують, що іноземне фінансування продовжує бути на рівні 33 відсотки від загального доходу сектору. Відповідно до Офіційного порталу координації міжнародної допомоги, який підтримується Міністерством економічного розвитку та торгівлі, найбільшими донорами ОГС в Україні були Європейський Союз (ЄС), USAID та Sida. Міністерство економічного розвитку повідомило, що 264 нових проектів технічної допомоги за підтримки таких донорів як USAID та Уряд США було зареєстровано у 2018 році на суму 953 мільйонів дол. США, що на 50 відсотків більше ніж у 2017 р. Традиційно, міжнародна технічна допомога зосереджується на врядуванні, залученні громадян та регіональному розвитку. Багато з цих ресурсів спрямовані на розвиток громад та ОГС, зокрема ОГС на сході України. ПРООН, ЄС, Корпус Миру та різні проекти, які фінансуються USAID – зокрема Програма сприяння громадській активності «ДОЛУЧАЙСЯ», Проект «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія!», Програма «Демократичне врядування у Східній Україні» (DG-East) та Проект «Зміцнення громадської довіри» (UCBI II) — підтримують посилення спроможності ОГС.

Членські організації збирають членські внески, які становлять близько 10 відсотків загального задекларованого доходу ОГС. ОГС також отримують дохід від підприємницької діяльності, інколи через соціальні підприємства зареєстровані як неприбуткові організації, що становить близько 15 відсотків загального доходу ОГС у 2018 році. ОГС також продають свої послуги бізнесу, головним чином це стосується відносин з громадянами та впровадження соціальних проектів. Соціальне підприємство продовжує розвиватися і кількість соціальних підприємств збільшується. У 2018 році було понад сорок успішних соціальних підприємств, що є значним зростанням порівняно з десятьма у 2017 році. Наприклад, ресторан Urban Space 500, який 80 відсотків свого доходу використовує на підтримку проектів з розвитку у Києві.

Зростає участь ОГС у державних закупівлях через онлайн платформу для державних закупівель Prozorro. Понад двадцять ОГС перемогли у тендері на державні закупівлі Prozorro у 2018 році. Наприклад, Громадська організація «Світанок» отримала контракт на суму майже 1 мільйон гривень (приблизно 38 000 дол. США) для проведення реконструкції приміщення Центру надання адміністративних послуг та Асоціація органів місцевого самоврядування «Карпатський Євро регіон – Україна» отримала 200 000 гривень (приблизно 76 000 дол. США) для організації Форуму місцевого розвитку.

Деякі ОГС мають резервні фонди, ендаументи та отримують дохід від депозитів для покриття непередбачуваних витрат, але це все ще не широко розповсюджена практика.

Відповідно до Державної служби статистики, компанії надають близько 15 відсотків загального доходу, який отримують ОГС. Наприклад, у 2018 році Синево Україна надала 11 300 дол. США Благодійному фонду «Таблеточки»; Winner підтримав п'ятдесят шість громадських проектів загальною вартістю 461 600 дол. США; та Coca Cola надала фінансування Фонду Олени Пінчук для Проекту спрямованого на розширення прав та можливостей для жінок «Я можу».

Незважаючи на постійні спроби покращити фінансовий менеджмент, він все ще залишається найслабшим елементом в управлінні ОГС. Аналіз кількості вакансій наявних в ОГС свідчить про великий попит на фінансовий менеджмент та фінансових спеціалістів.

АДВОКАЦІЯ: 2.2

ОГС продовжують долучатися до адвокаційних кампаній для впливу на рішення уряду та парламенту. Відповідно до опитування членів коаліції РПР, проведеного Фондом демократичні ініціативи у червні 2018 року, громадянське суспільство та західні партнери визнаються основними рушіями реформ у країні. Протягом 2018 року, ОГС проводили адвокаційні кампанії спрямовані на підвищення обізнаності громадян та формування порядку денного реформ в Україні. Переважно, ці кампанії були зосередженні на боротьбі з корупцією, судових питаннях, питаннях національної безпеки та оборони, а також виборчій реформі. Разом з тим, хоча вони і принесли видимі зміни, але органи державної влади продовжували противитися приймати чи впроваджувати необхідні реформи, що призвело до погіршення в оцінці виміру.

Протягом року декілька законопроектів, ініційованих громадянським суспільством, було відхилено або не розглянуто. Наприклад, було відхилено законопроекти, адвокатовані громадянським суспільством, щодо поводження з тваринами або про паски безпеки. Законопроект про публічні консультації, розроблений за допомогою ОГС для регулювання громадської участі у прийнятті рішень на національному та місцевому рівнях, було повернуто народними депутатами на доопрацювання. Законопроект № 7372 щодо покращення реєстрації ОГС, розроблений УНЦПД та Міністерством юстиції, а також Законопроект № 8237 щодо податкових пільг для благодійної допомоги, зареєстровані у парламенті 7 грудня 2017 року та 5 квітня 2018 року, на кінець року не були розглянутими. ОГС, зокрема РПР, ініціювали звернення через Уповноваженого ВРУ з прав людини та народних депутатів щодо неконституційності електронних декларацій для антикорупційних активістів; з грудня 2018 року Конституційний Суд почав розгляд цього звернення. У той же час, електронне декларування уже набрало чинності та вимагалось від активістів. Загалом, адвокація РПР була менш ефективною у 2018 році, оскільки протягом року відносини між урядом та громадянським суспільством погіршилися.

Протягом року, адвокаційні успіхи включали прийняття Закону про національну безпеку, зміни до Бюджетного Кодексу, які надали право місцевим організаціям ветеранів отримувати державне фінансування, та покращення регулювання державного фінансування ОГС на конкурсній основі. Окрім того, у результаті адвокації РПР та інших ОГС, зокрема Мережі людей, які живуть з ВІЛ, Міністерство охорони здоров'я передало закупівлі всіх медичних препаратів міжнародним організаціям здоров'я (Дитячий фонд ПРООН (ЮНІСЕФ), ПРООН, Crown Agents) для уникнення ризиків корупції. Більше того, партнери ДОЛУЧАЙСЯ змогли не допустити прийняття чотирьох потенційно негативних законодавчих актів та зупинили розгляд інших п'яти законопроектів, які у разі їх прийняття парламентом, погіршили б правові рамки для діяльності антикорупційних органів.

Адвокація на місцевому рівні покращилася. Протягом року, багато міст, зокрема Запоріжжя, Київ, Краматорськ, Кропивницький та Чернівці, запровадили публічні консультації. Маріуполь, Кривий Ріг, Біла Церква та Краматорськ покращили свої місцеві положення про громадські слухання та місцеві ініціативи, а також оновили свої статuti територіальних громад. Маріуполь також прийняв місцеве положення про бюджет участі, яке передбачило виділення частини бюджету міста на фінансування громадських проєктів.

Відповідно до Індексу демократичності міст – 2018, проведеного УНЦПД у рамках Проекту USAID «Громадяни в дії», якість процедур для місцевої демократії покращилося на 17 відсотків порівняно з 2017 роком.

Національні ОГС продовжують мати діючі лінії комунікації з урядом та місцевими ОГС для продовження співпраці з міськими радами, зокрема через робочі групи, громадські слухання та бюджети участі. Хоча кількість робочих груп зросла, державні органи влади не завжди проводять консультації щодо законодавства. У 2018 році, тридцять одна громадська експертиза виконавчих органів була ініційована, під час яких ОГС оцінювали ефективність прийняття рішень, розробку пропозицій для вирішення важливих питань та інші функції, вдвічі менше було організовано у 2017 році.

У 2018 році, нові адвокаційні коаліції, зокрема Коаліції для захисту громадянського суспільства та регіональні коаліції РПР, були створені як на національному, так і на місцевому рівнях. Однак, багато коаліцій створюються для одної активності та не є життєздатними. Інколи адвокація однієї групи ОГС зустрічає спротив інших ОГС. Наприклад, деякі ОГС, а також поліція підтримують правове врегулювання мирних зібрань, в той час як інші переконані, що немає потреби врегулювати це право та не підтримують ідею щодо відповідальності організаторів мирних зібрань, зокрема за насильство.

НАДАННЯ ПОСЛУГ: 3.2

У 2018 році не відбулося значних змін у наданні послуг. ОГС продовжують надавати широкий спектр послуг від надання допомоги людям, які постраждали від конфлікту, а також внутрішньо-переміщеним особам, ветеранам та особам з інвалідністю, до надання навчання, консультування та аналітичних послуг. ОГС використовують опитування для оцінки потреб своїх клієнтів та бенефіціарів та намагаються задовольнити ці потреби. Вони надають свої товари громадянам, державним установам, корпораціям та іншим ОГС. Звіти субгрантерів ІСАР Єднання за 2018 рік показали, що ОГС трохи покращили свої спроможності визначати цільові аудиторії та визначати, які послуги вони потребують.

Переважно ОГС надають більшість своїх послуг безкоштовно, але кількість організацій, які продають свої товари та послуги продовжує зростати. Наприклад, Агентство економічного розвитку у Вознесенську (Миколаївська область) отримують понад 30 відсотків всього доходу через надання послуг, зокрема проведення тренінгів з енергетичної ефективності, а також надаючи послуги з бухгалтерського обліку, консультації та проводячи соціологічні дослідження.

ОГС також беруть участь у соціальному замовленні та державних закупівлях. Уряд закуповує послуги від ОГС на національному та місцевому рівнях. Деякі міські ради закуповують послуги від ОГС. Наприклад, відповідно до Prozorro, Київська міська рада закупила консультаційних послуг від підприємницької діяльності на суму 2 800 дол. США від Громадської організації «Ліга життя» та надала 7 700 дол. США ІСАР Єднання для організації Київського форуму з розвитку громадянського суспільства. Однак, це не загальнопоширена практика. Хоча Міністерство соціальної політики розробило стандарти для соціальних послуг, державні інституції потребують навчання як закуповувати соціальні послуги від ОГС. Якщо Закон про соціальні послуги, прийнято у першому читанні парламентом у 2018 році, буде прийнято – це покращить регулювання надання послуг та сприятиме покращенню ситуації з наданням послуг.

СЕКТОРАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА: 3.2

Інфраструктура, яка підтримує ОГС сектор не зазнала значних змін в 2018 році. Програма ДОЛУЧАЙСЯ підтримує ресурсні центри для ОГС, зокрема 15 хабів для ОГС, які підтримують ініціативні групи на місцевому рівні. Деякі місцеві органи влади також підтримують ресурсні центри для ОГС. Більше того, NGO Fogim надає послуги своїм членам, та Міністерство молоді та спорту підтримує молодіжні центри, які надають послуги ОГС. Які працюють з молоддю. ОГС можуть звертатися до цих ресурсних центрів за інформацією, навчанням, консультаціями та технічної підтримкою.

Понад п'ятдесят ОГС надають гранти іншим ОГС за рахунок коштів залучених від міжнародних донорів, з національних та місцевих бюджетів, фізичних та юридичних осіб. Ці зусилля переважно підтримують мистецькі проекти.

Відповідно до Секторальної оцінки громадянського суспільства USAID, опублікованої у 2018 році, 50 відсотків українські ОГС повідомили, що вони брали участь у коаліціях. Побудова коаліцій переважно відбувається ad hoc та існує недовіра і конкуренція між коаліціями. Незважаючи на це, за підтримки донорів ОГС продовжують формувати коаліції для захисту власних інтересів та прав. Наприклад, Програма ДОЛУЧАЙСЯ надає основну підтримку дев'яťом національним ОГС, які демонструють спроможність об'єднуватися з іншими або очолювати коаліції навколо ключових реформ. У 2018 році, у відповідь на зростаючу кількість нападів на громадянське суспільство та окремих активістів, ОГС створили Коаліцію для захисту громадянського суспільства. Коаліція, яка адмініструється Фрідом Хаз Україна, яка об'єднала п'ятдесят сім членів. Вона розробила інтерактивну мапу для відстежування порушень та потенційних загроз для активістів. РПП намагався збудувати регіональні коаліції, хоча їх ефективність відрізняється між собою.

Маркеплейс, який адмініструється ICAP Єднання за фінансування USAID, подовжує надавати гранти та навчання для ОГС.

ОГС мають доступ до навчання на національному та місцевому рівнях, яке охоплюють широкий спектр тем, зокрема права людини, фінанси та організаційний менеджмент. У 2018 році, багато національних та місцевих ОГС, зокрема ICAP Єднання, УНЦПД, ПРООН, Волинський інститут законодавства, ЦентрUA та Transparency International Україна, проводили навчання та вебіари для ОГС зі столиці та регіонів. Прометеус надає онлайн курси з різних тем, зокрема щодо громадянської освіти, проведення антикорупційних досліджень, менеджменту, децентралізації, конфлікту інтересів та доступу до інформації. Аудиторські компанії, такі як Компас, проводять навчання для ОГС щодо фінансового менеджменту та бухгалтерського обліку на платній основі. Український католицький університет продовжує пропонувати сертифіковану програму для менеджерів та керівників ОГС, п'ятдесят два випускники зі всіх регіонів України закінчили програму у 2018 році.

Партнерство між ОГС, бізнесом та медіа покращилося у 2018 році. ОГС та медіа почали співпрацювати для захисту активістів та журналістів у відповідь на атаки, які відбувалися протягом року. Бізнес також співпрацював з ОГС у декількох проектах. Наприклад, PWC Україна співпрацював з декількома ОГС, зокрема з Благодійний фонд Дитяче містечко СОС. Персонал волонтерів для цих організацій, надавав pro bono послуги та фандрейзив для них. Персонал KPMG також брав участь у волонтерських проектах та співпрацював з екологічними ОГС. Співпраця з національними органами вдали погіршилася в цілому, хоч співпраця між деяким міністерствами та ОГС покращилася. Наприклад, Міністерство молоді та спорту та Глобал офіс підписали Меморандум про взаємопорозуміння щодо впровадження проектів для створення умов для навчання нового покоління. Також, Міністерство освіти співпрацювало з ОГС для розробки проекту закону про протидію булінгу та запуску онлайн курсу для зниження булінгу в школах. Разом з тим, партнерства між ОГС та місцевими органами влади покращилося. Наприклад, у 2018 році Львівська міська

рада на конкурсній основі відшкодувала витрати на оренду офісу для двадцяти ОГС. Вінницька міська рада надала 3 мільйони гривень з міського бюджету для підтримки Хабу ОГС «Місто змін», який включає в себе мережу двадцяти дев'яти ОГС.

ПУБЛІЧНИЙ ІМІДЖ: 3.3

Громадський імідж ОГС не зазнав суттєвих змін у 2018 році.

Відповідно до Опитування Програми ДОЛУЧАЙСЯ, проведеного у липня 2018 р., довіра до громадянського суспільства зросла протягом останнього року: 60 відсотків респондентів довіряють волонтерам та 45 відсотків довіряють громадським організаціям, порівняно з 53 відсотками та 40 відсотками у 2017 р. Громадськість, переважно, розглядає ОГС як альтернативу уряду України. Разом з тим, багато державних чиновників не розглядають ОГС як продуктивного партнера. Дослідження проведене Центром Разумкова у червні показує, що довіра до ОГС залишається сталою, на рівні 43,4 відсотків респондентів, які довіряють громадським

об'єднанням та 65,2 відсотків, які довіряють волонтерським організаціям (у 2017, рівень довіри до громадських організацій та волонтерських організацій був на рівні 43,6 відсотка та 66 відсотка відповідно).

Незважаючи на зростання рівня довіри, участь українських громадян у діяльності ОГС все ще залишається низькою. Лише 29 відсотків респондентів (порівняно з 25 відсотками на вересень 2017 р.) були залучені принаймні до однієї ініціативи громадянського суспільства протягом року, у той же час як 69 відсотків (порівняно з 73 відсотками у вересні 2017 року) не брали участі в жодній громадській активності. Відповідно до дослідження Фонду демократичні ініціативи, проведеного у травні 2018 року, 60 відсотків респондентів вважають ОГС важливими для своїх міст та сіл, хоча лише 35,5 відсотків респондентів знають як ОГС працюють у своїх містах та селах. Три четвертих (76 відсотків) переконані, що держава повинна підтримувати розвиток громадянського суспільства, переважно через організації волонтерів та благодійні, надаючи підтримку хворим людям та людям з особливим потребами, у той же час як 42 відсотки респондентів висловили готовність спрямовувати частину свого доходу на підтримку ОГС. Більше того респонденти, зазначають що державна підтримка ОГС повинна бути у формі державного фінансування на конкурсній основі (48 відсотків) та вчасна відповідно до звернень ОГС (48 відсотків).

ОСС тісно співпрацюють з журналістами та медіа компаніями. Завдяки цій співпраці, ОГС мають широке висвітлення в медіа на національному та місцевому рівнях. Протягом року, декілька телевізійних проєктів було запущено, зокрема «Право на гідність» щодо боротьби з корупцією та Нові лідери, який спрямований на покращення іміджу громадських активістів. Піранія клуб, мережа комунікаційних менеджерів ОГС, провели конкурс під назвою «Піранія року» для відзначення найкращих комунікаційщиків серед ОГС. У деяких випадках, ОГС залучають професійні PR агентства для організації своїх заходів, таких як Парк корупції, перший інтерактивний простір зосереджений на боротьбі з корупцією.

Разом з тим, все ще існує негативне висвітлення деяких ОГС та активістів в медіа. Після того як електронне декларування для антикорупційних активістів набрало чинності, були випадки публікування негативних історій щодо Центру протидії корупції, Transparency International Україна, ЦентруUA та інших. У 2018 р., спостерігалось збільшення кількості атак на активістів з боку політиків, фізичних нападів та кібербулінга активістів.

У 2018 році, бізнес все більше був зацікавленим у співпраці з ОГС для покращення своєї корпоративної соціальної відповідності.

ОГС продовжують використовувати соціальні медіа, особливо Facebook та Telegram, для покращення їх публічного іміджу. Донори та волонтери Корпусу Миру допомагають покращити комунікацію ОГС.

Хоча ОГС не прийняли кодекс поведінки, провідні ОГС намагаються діяти у відкритий та прозорий спосіб та друкують щорічні звіти на свої веб-сайтах. Кількість ОГС, які долучилися до конкурсу звітів ПРООН, включно з регіональним ОГС, зросла вдвічі порівняно з попередніми роками.

***Дисклеймер:** Думка висловлена тут є позицією панелістів та інших дослідників проекту та не обов'язково відображає погляди USAID або FHI 360.*